MAKTABGACHA TARBIYA YOSHIDAGI BOLALARDA IRODAVIY FAOLIYATNING TARKIB TOPISHI

Fayziyeva Nodira Sobirovna, stajyor o‘qituvch
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Turobova Munira Tolibjon qizi
JDPU Psixologiya yo‘nalish talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda irodaviy faoliyatning tarkib topish jarayoni tahlil qilinadi. Bolalarning irodaviy sifatlari – mustaqillik, qat’iyat, o‘zini boshqara olish, mas’uliyatni his etish kabi jihatlarning shakllanishi va rivojlanish omillari ilmiy-nazariy nuqtai nazardan yoritiladi. Shuningdek, pedagogik metodlar, o‘yin faoliyati, psixologik yondashuvlar hamda oilaviy tarbiyaning irodaviy jarayonlarga ta’siri ochib beriladi. Maqolada bolalarda irodaviy faoliyatni rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so‘zlar: Maktabgacha ta’lim, iroda, irodaviy faoliyat, bolalar rivojlanishi, tarbiya, psixologik jarayonlar, mustaqillik, intizom, motivatsiya, pedagogika, shaxsiy sifatlar.

Maktabgacha yosh davri bolaning rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bola shaxs sifatida shakllanadi, unda psixologik jarayonlar rivojlanadi, xususan, iroda va mustaqil faoliyatga bo‘lgan qobiliyatlar tarkib topadi. Ushbu maqolada maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda irodaviy faoliyatning shakllanishi, uning ahamiyati va rivojlantirish usullari haqida so‘z yuritiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining muhim jihatlaridan biri ularning irodaviy faoliyatini shakllantirishdir. Iroda insonning ongli faoliyati bilan bog‘liq bo‘lib, maqsadga erishish yo‘lida ichki va tashqi qiyinchiliklarni yengish qobiliyatini anglatadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda iroda hali to‘liq shakllanmagan bo‘lib, u asta-sekin rivojlanib boradi.Ularning xatti- harakatlari ko‘proq hissiyotlar ta’sirida amalga oshiriladi.

Irodaviy harakatlar ma’lum maqsad asosida amalga oshiriladigan, to‘liq anglanmagan harakat bo‘lganligi uchun bunday murakkab harakat chaqaloq bolalarda bo‘lmaydi.Chaqaloq bolalardagi aktivlik asosan ixtiyorsiz, reflektor harakatlardan iborat bo‘ladi. Irodaviy jarayonlar bilan bog‘liq bo‘lgan asosiy ixtiyoriy harakatlar bog‘cha yoshidan boshlab yuzaga kela boshlaydi.Lekin kichik yoshdagi bog‘cha bolalarida hali ixtiyorsiz harakatlar ustunlik qiladi. 3 yoshli bolaning ko‘pgina

harakatlari uning tafakkuriga emas, balki hissiyotiga tobe boʻladi.Shuning uchun ham bu yoshdagi bolalar biron bir ishga oʻzlarini majbur etib uddasidan chiqa olmaydilar.

Maktabgacha yoshidagi bolalar irodaviy harakatlarini rivojlanishida nutqning tobora oʻsib borishi juda katta ahamiyatga ega. Tarbiyachilar va ota-onalar turli yoshdagi bolalarga ogʻzaki suratlarda turli xil vazifalarni topshiradilar.Bolalar ayni chogʻdagi oʻyinlarni yoki boshqa qilayotgan ishlarni qoʻyib kattalarning topshirgan vazifalarini bajarilishlari kerak. Ana shunday topshiriqlar berish orqali bolalarda ixtiyoriy harakatlarni oʻstirib boorish mumkin.Bogʻcha yoshidagi bolalarda ixtiyoriy harakatlar rivojlanishi bilan birga irodaviy jarayonlar ham koʻrina boshlaydi(maqsad qoʻyish, yoʻl-yoʻriq hamda vositalarni belgilash, qarorga kelish va qarorni ijro etish). Lekin kichik yoshdagi bolalarda bunday irodaviy jarayonlar hali aniq emas. Oʻtkazilgan tekshirishlarning koʻrsatishicha, 3 yoshli bolalarning harakatlari qoʻyilgan qatʼiy maqsaddan kelib chiqmaydi.

Bogʻcha yoshidagi bolalar irodaviy harakatlarining rivojlanishida oʻyin juda katta rol oʻynaydi. Oʻyin bolalar irodasini oʻstiruvchi va mustahkamlovchi omillardan biridir.

Bogʻcha yoshidagi bolalar irodaviy harakatlarini oʻstirish va mustah-kamlashda ularning mehnat mashgʻulotlariga jalb qilishning ham ahami-yati ham kattadir.Bolalarga biron mehnat topshirigʻi berilsa, ular ayni chogʻdagi oʻzlarining mayl-xohishlarini yengib, mehnat topshiriqlarini oʻz vaqtida bajarishga intiladilar.Bogʻcha yoshidagi bolalarning biron maqsadni aniqlash va bion qarorga kelishlarida motivlar kurashi ham koʻrinadi.Bogʻcha yoshidagi ijtimoiy motivlarning taʼsiri bilan bir qator iroda sifatlari,yaʼni qatʼiylik, mustaqillik, tashabbuskorlik, dadillik kabi sifatlar tarkib topa boshlaydi. Shunday qilib, bogʻcha yoshidagi bolaning irodaviy harakatlari har tomonlama rivojlanib, mustahkamlanib boradi.Bolalar irodasini rivojlantirib boorish ularni maktabga tayyorlash shartlarinidan biribir. Maktabdagi oʻqish jarayoni dastavval bolalarda irodaviy(ixtiyoriy) harakatlarni va iroda sifatlarining anchagina rivojlangan boʻlishini talab qilado. Agar bolalar oʻz xatti-harakatlarini oʻzlari idora eta olmasalar, maktabning qatʼiy tartib- qoidalariga rioya qila olmaydilar. Shuning uchun tarbiyachilar va ota-onalar bolalariga har xil topshiriqlar berish orqali ularning irodalarini tarbiyalab borishlari zarur.

Maktabda o'qishga axloqiy-irodaviy tayyorlik bolaning maktabgacha bolalik oxiriga kelib axloqiy hatti-harakat, iroda, axloqiy hissiyotlar va ong rivojida unga yangi ijtimoiy nuqtai-nazarni faol egallashiga hamda o'zining o'qituvchi va sinfdoshlar bilan o'zaro munosabatlarni axloqiy asosda qorishiga imkon beradigan darajaga erishishida ifodalanadi. Maktabni axloqiy-irodaviy tayyorlik mazmuni

o'quvchi tutgan o'rindan kelib chiquvchi bola shaxsi hamda xulqiga qo'yiladigan talablarga ko'ra aniqlanadi. Bu talablar maktabga o'qishning dastlabki kunlaridanoq o'quvchi oldiga o'quv majburiyatlarini mustaqil va ma'suliyatni his etgan holda bajarish tartibli va intizomli bo'lish, o'z xatti-harakati va faoliyatini boshqarish, o'qituvchi va o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlarda madaniy xulq qoidalariga rioya qilish, maktab anjomlariga tartibli va ehtiyotlik bilan munosabatda bo'lishni ko'ngdalang qo'yadi. Bu yuksak talablarni bajarishga tayyorlash oldindan bolalar bog'chasi va oilada maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar bilan olib boriladigan davomli, maqsadga yo'llangan tarbiyaviy ish jarayonida amalga oshiriladi.

Axloqiy-irodaviy tayyorlik katta maktabgacha tarbiya yoshidagi bola shaxsiy xulq-atvori rivojining muayyan darajasida namoyon bo'ladi. Bu munosabatda bolaning maktabgacha tarbiya yoshi davomida, rivojlanadigan o'z xulq-atvorini boshqarish

qobiliyati: qoidani yoki tarbiyachi talablarini ongli bajarish, dafatan asabiylashib ketishga erk bermaslik, qo'yilgan maqsadga erishishda qat'iyatni namoyon qilish, kerakli ishni o'ziga tortadigan, ammo maqsaddan chalg'itadiganiga qarshi o'laroq oxirigacha bajarish ko'nikmasi va shu kabilar e'tiborga loyiqdir.

Maktabga axloqiy-irodaviy tayyorlikning qaror topishida, shuningdek, katta maktabgacha tarbiya yoshidagi bola shaxsiy xulq-atvoridagi mustaqillik, uyushganlik va intizomlilik kabi xususiyatlar ahamiyatlidir.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlab o‘tish joizki, maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda irodaviy faoliyatning tarkib topishi bolaning shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon bolaning ongli harakat qilish, maqsad sari intilish va qiyinchiliklarni yengish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, irodaviy sifatlarni rivojlantirishda o‘yin faoliyati, psixologik mashqlar va tarbiyaviy metodlar muhim rol o‘ynaydi. Bolaning irodaviy sifatlari ota-ona, tarbiyachi va atrof-muhit ta’sirida rivojlanadi. Shu sababli, bolalarda irodaviy fazilatlarni shakllantirish uchun maqsadli pedagogik yondashuv, motivatsiyani oshirish va individual yondashuv muhim sanaladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.G.Davletshin, Sh.Do‘stmuhamedova, M.Mavlonov, S.To‘ychieva, M. Djumabaeva “yosh va pedagogik psixologiya” (o‘quv qo‘llanma) T –

2.Jalilova S.X. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi: kasb-hunar kollejlari uchun o‘quv qo‘llanma «Faylasuflar» nashriyoti Toshkent

3. O.U. Hasanboyeva tahriri ostida “Maktabgacha ta`lim pedagogikasi” «ILM Z1YO» nashriyot uyi.

4.M.Vohidov ‘’Bolalar psixologiyasi’’ Toshkent T-1982

5.Nodira, F. (2018). Specificity of interaction between teacher and students in the process of teaching a foreign language. *Вопросы науки и образования*, (8 (20)), 141-143.

6.Sobirovna, F. N. (2025). Perceiving Emotions From Facial Expressions. The Role Of The Observer's Emotional Characteristics. *American Journal of Advanced Scientific Research*, *2*(9), 197-199.

7.Sobirovna, F. N. (2025). Development Of Preschool Children Useful And Harmful Aspects Of Telephone Games. *American Journal of Advanced Scientific Research*, *2*(9), 154-166.

8.Fayziyeva, N. (2024). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 4(2), 149-155.

9.Fayziyeva, nodira. (2024). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 4(1), 126-131.

10.Fayziyeva, nodira. (2024). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH MUAMMOLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 4(1), 119-125.

11.Fayziyeva, nodira. (2024). YOSH OILALARNING IJTIMOIY VA PSIXOLOGIK MUAMMOLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 4(1), 85-90.

12.Fayziyeva Nodira Sobirovna. (2022). KICHIK YOSHDAGI MAKTAB BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISH. EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES, PHILOSOPHY AND CULTURE, 2(12), 211–215.

13.Abdulakimovna, S. S. (2024). Methods for Developing Cooperation Between the Family, Neighborhood, Educational Institution in the Socialization of Adolescents with Disabilities. *Journal of Diplomacy, Law, and International Affairs*, *1*(1), 6-8.

14.Шакарбоева, Ш. А. (2024). МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА СЕМЬИ, СОСЕДСТВА, ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ЗАВЕДЕНИЯ В СОЦИАЛИЗАЦИИ ПОДРОСТКОВ С ТРУДНЫМ ОБРАЗОВАНИЕМ. *International Journal of Formal Education*, *3*(4), 211-215.

15.Shakarboeva, S., & Gulomitdinov, D. (2023). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL VIEWS OF ABU RAIKHAN BERUNI AS A FACTOR OF EFFECTIVENESS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *World Bulletin of Management and Law*, *21*, 30-33.

16.Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *4*(1), 148-154.
17.Мунарова, Р. У., Камолова, Ш. У., Шакарбоева, Ш. А., & Каршибоева, Д. Б. (2016). Алимкулов СОУ Великие мыслители Средней Азии о воспитании гармоничного и всесторонне развитого поколения. *Проблемы педагогики*, (2), 13.
18.Шакарбоева, Ш. (2024). Бошланғич синфларда чет тили ўзлаштириш ва ўрганишнинг ёшга оид хусусиятлари. *Общество и инновации*, *5*(10/S), 286-290.
19.Abdulakimovna, S. S. (2021). Socially Psychological Education of Self-Development Skills in Future Teachers Functions. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, *1*(5), 231-235.
20.Usarovna, K. S., Muhammedovna, Y. F., Shodiyevna, O. D., & Shakhnoza, S. (2022). The Importance of Cognitive Processes in the Formation of a Scientific Worldview among Students. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, *2*(2), 78-83.
21.Шакарбоева, Ш. А. (2021). САМОРАЗВИТИЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ПРЕДМЕТ СОЦИАЛЬНОЙ ПСИХОЛОГИИ. In *Стратегия научно-технологического развития-2021* (pp. 39-40).
22.Мунарова, Р. У. (2016). Камолова Ширин Усаровна, Шакарбоева Шахноза Абдулакимовна, Каршибоева Дилфуза Бурлиевна, & Алимкулов Сирожиддин Олимжон ўғли (2016). *Великие мыслители Средней Азии о воспитании гармоничного и всесторонне развитого поколения. Проблемы педагогики,(2 (13))*, 17-19.
23.Abdulakimovna, S. S. (2021). Socially Psychological Education of Self-Development Skills in Future Teachers Functions. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, *1*(5), 231-235.
24.Munarova, R. U. (2016). Kamolova Sh. *U., Shakarboeva Sh. A., Karshiboeva DB, Alimkulov SOU (2016) Velikie misliteli Sredney Azii o vospitanii garmonichnogo i vsestoronne razvitogo pokoleniya. Problemi pedagogiki,(2)*, *13*.
25.Shakarboeva, S. A. (2024). METHODS OF DEVELOPING COOPERATION OF THE FAMILY, NEIGHBORHOOD, AND EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE SOCIALIZATION OF TEENAGERS WITH DIFFICULT EDUCATION. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, *3*(5), 920–924.

26.Shakarboeva Shakhnoza Abdulakimovna. (2022). Social-Psychological Characteristics Of Professional SelfDevelopment Of Future Teachers. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, *14*, 138–140.
27. Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *4*(1), 148-154.
28.Камолова, Ш. Ў., Мунарова, Р. Ў., & Шакарбоева, Ш. А. (2019). Ўқув фаоллигига асосланган муносабат мотивацияси-муваффақият калити. *Бола ва замон*, *4*, 47-48.
29.Shakarboyeva, S., & Жасурова, Н. (2024). ЎСМИРЛАРДА ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ЎРГАТИШНИНГ ИЖТИМОИЙ ПСИХОЛОГИК МАСАЛАЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (I).
30.Shakarboyeva, S. (2022). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ЎЗ УСТИДА ИШЛАШ ФАОЛИЯТИНИ ТАРБИЯЛАШНИНГ ИЖТИМОИЙ-ПСИХОЛОГИК ЖИҲАТЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *2*(2).
31.Shakarboyeva, S. (2021). РАБОТА НАД СОБОЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ КАК КРИТЕРИЙ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (2).
32.Shakarboyeva, S., & O‘ktamova , O. (2024). TARBIYASI OG‘IR O‘SMIRLARNI IJTIMOIYLASHTIRISHDA OILA, MAHALLA, TA’LIM MUASSASASI HAMKORLIKLIGINI RIVOJLANTIRISH USULLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *4*(1), 139–147.
33.Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *4*(1), 148–154.
34.Shakarboyeva, S. (2024). O‘SMIRLIK DAVRIDAGI SUITSIDNING KELIB CHIQISH SABABLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (I).
35.Shakarboyeva, S., & Худойқулова , Г. (2024). БОШЛАНҒИЧ СИНФЛАРДА ЧЕТ ТИЛИ ЎЗЛАШТИРИШ ВА ЎРГАНИШНИНГ ЁШГА ОИД ХУСУСИЯТЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (I).

36.Shakarboyeva, S. (2024). БОШЛАНҒИЧ СИНФЛАРДА ЧЕТ ТИЛИ ЎЗЛАШТИРИШ ВА ЎРГАНИШНИНГ ЁШГА ОИД ХУСУСИЯТЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *4*(3), 9–17.
37.Rejametova, I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIY–PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA UNING ROLI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *5*(1), 39-50.
38.Режаметова, Н. И. (2024). МОДИФИКАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ И ПРАКТИКЕ ДОШКОЛЬНОЙ МУЗЫКАЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. *Science and innovation*, *3*(Special Issue 31), 380-382.
39.Ikramshikovna, R. I., & Nishanbayevich, D. A. (2025). Regulatory and legal aspects of first aid in international legislation and in the republic of Uzbekistan. *The American Journal of Management and Economics Innovations*, *7*(02), 7-16.
40.Режаметова, И. И., & Норбутаев, С. А. (2022). YETIM VA OTA-ONA QARAMOG‘IDAN MAHRUM BO‘LGAN BOLALARDA IJTIMOIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, *5*(3).
41. Rejametova, I. I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIY–PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA AHAMIYATI. *Modern education and development*, *21*(2), 67-79.
42.Ikramshikovna, R. I. (2025). BOLALARDA XULQ OG‘ISHINI OLDINI OLISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI. *Modern education and development*, *21*(2), 45-54.
43.Rejametova, I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIY–PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA UNING ROLI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, *5*(1), 39-50.
44.Rejametova Irada Ikramshikovna. (2025). BO‘LAJAK OFITSERLARDA HARBIY – VATANPARVARLIK TUYG‘USINI RIJOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK JIHATLARI . *TADQIQOTLAR*, *59*(4), 36-43.
45.Latipovna, S. M., & Sodirzoda, S. R. (2018). Traditional and modern foreign language teaching methods. *Вопросы науки и образования*, (10 (22)), 187-190.
46.Saipova, M. (2023). The Results Of The Research On The Perspectives Of Family Life Of Teenagers Raised In Migrant Families. *European International Journal of Pedagogics*, *3*(03), 16-20.
47.Saipova, M. (2023). Causes of instability of emotional experiences in modern adolescents. *Eurasian Journal of Academic Research»(ISSN: 2181-2020)*, *3*(01).

48.Saipova, M. (2023). The Content Of The Psychologist's Work With Children Of Labor Migrants. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, *3*(02), 72-76.
49.Малоҳат Саипова. (2023). МАЪНАВИЙ ТАРБИЯДА МИЛЛИЙ ВА ДИНИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ УЙҒУНЛИГИ: МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ МАСАЛАЛАРИ. ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE, 2(6), 81–85. https://doi.org/10.5281/zenodo.7663463
50.Malohat Saipova. (2022). REASONS FOR LABOR MIGRATION AND IMPACT OF THIS PROCESS ON THE FAMILY. *Open Access Repository*, *8*(9), 55–58. https://doi.org/10.17605/OSF.IO/RKTZB
51.Latipovna, S. (2019). Psychological Correctation Opportunities of the Tendency for Machiavellianism in Pedagogue's Personality. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies, 14*(2), 346-350. doi:http://dx.doi.org/10.52155/ijpsat.v14.2.986
52.Камилова, Н. Г., & Саипова, М. Л. (2012). Дифференцированный подход к субъекту обучения как важное условие модернизации образования в высшей школе. *Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития*, *10*(1), 278-279.
53.Malohat Saipova, . (2023). THE CONTENT OF THE PSYCHOLOGIST'S WORK WITH CHILDREN OF LABOR MIGRANTS. American Journal Of Social Sciences And Humanity Research, 3(02), 72–76. https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue02-13
54.Saipova, M. (2023). The Results Of The Research On The Perspectives Of Family Life Of Teenagers Raised In Migrant Families. *European International Journal of Pedagogics*, *3*(03), 16-20.
55.SAIPOVA, M. (2024). MEHNAT MIGRANTLARI BO'LGAN VA BO'LMAGAN OILALARDA OILAVIY XAVOTIRNI O 'RGANISH NATIJALARI. *News of the NUUz*, *1*(1.10. 1), 190-192.
56. Saipova, M. (2023). PROBLEMS OF DEVELOPING THE QUALITY OF SELF-CONSCIOUSNESS IN CHILDREN OF LABOR MIGRANTS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, *3*(05), 72-76.
57.Latipovna, S. M. (2019). Psychological Correctation Opportunities of the Tendency for Machiavellianism in Pedagogue's Personality.
58. Саипова, М. (2024). РАССМОТРЕНИЕ И ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ МИГРАЦИИ В ПСИХОЛОГИИ. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, *4*(4), 83-87.

59.Saipova Malaxat. (2025). TERMINOLOGICAL ANALYSIS OF THE POPULATION MIGRATION PROCESS . TADQIQOTLAR, 59(4), 18-26.
60.Malaxat SAIPOVA. (2025). MIGRATION MOVEMENTS AND THEIR SCIENTIFIC ANALYSIS . TADQIQOTLAR, 59(4), 27-35.
61.Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, *2*(2).